

▣ STARE GRŠKE BAJKE

▮ *Eduard Petiška*

Obnove zgodb

▣ **Dedal in Ikar**

▮ Nekdaj v Atenah in v vsej Grčiji ni bilo večjega umetnika, kot je bil Dedal. Bil je stavbenik in kipar in čudovito je znal obdelovati kovino in les. Kdorkoli je videl njegove stvaritve, se je spraševal, ali jih je ustvarila človeška ali božja roka.

Dedal je imel mnogo učencev, toda najbolj nadarjen med njimi je bil njegov nečak Talos. Še kot otrok je iznašel mnogo novih pripomočkov za ustvarjanje in odlična so bila tudi njegova dela. Dedal se je zbal, da ga bo deček zasenčil, zato ga je nekega večera zvalil na atenski grad in ga v temnem mraku pahnil z okopov. Potem je šel pod obzidje, da bi dečka pokopal in tako izbrisal sledi svojega zločina. Vendar je zaman iskal truplo. Boginja modrosti in umetnosti Atena je namreč, ker je imela fanta rada zaradi njegove bistrosti, prestregla Talosov padec in ga spremenila v ptico.

Dedalov zločin pa ni ostal skrit. Neki človek je namreč videl vse, kar se je zgodilo in je izdal morilca. Dedal je vedel, da ne more uiti kazni, zato je skupaj s sinom Ikarom pobegnil na otok Kreto. Kretski kralj Minos je z veseljem sprejel slavnega umetnika v svoji palači. Že dolgo je iskal umetnika, ki bi mu sezidal ječo za Minotavra, pošast z bikovo glavo in velikanskim človeškim telesom. Dedal si je izmislil zanj nenavadno stavbo - labirint. Kralj ga je za njegovo stvaritev bogato nagradil, vendar pa mu ni dovolil zapustiti otoka.

Dedalu pa se je tožilo po domu. Kadar je zrl čez široko morje v daljavo, je upal, da se bo na valovih prikazala ladja ki ga bo odpeljala v domovino. Namesto ladij pa je videl le morje, skale in jate ptic. Podnevi in ponoči je mislil na ptice, misel nanje ga je obsedla, da ni mogel spati. Risal je njihova krila, opazoval njihov let in se začel pripravljati na beg. Iz perja in voska je izdelal krila zase in za sina Ikara.

Ko je prišel dan pobega, sta si oče in sin pritrdila krila in poletela proti oblakom. Dedal je Ikara učil, kako naj uporablja krila. Svaril je sina, naj ne leta previsoko, sicer bo sonce raztopilo vosek in ožgalo perje. Nekaj časa sta tako letela, Dedal je ves čas skrbno nadziral sina, če uboga njegova navodila. Ko je videl, da sin lepo in pravilno leti, se je pogreznil v razmišljanje o tako zelo pogrešani domovini. Ikar pa je to izkoristil in se povzpel visoko, previsoko. Sonce je raztopilo vosek ter ožgalo krila in Ikar je s strašnim krikom strmoglavil v morje. Potrtil Dedal, ki je slišal le še krik, se je spustil na najbližji otoček in sedel na obalo. Tako je obupan preždel ves dan, zvečer pa je morje naplavilo Ikarovo truplo.

Dedal je potem odletel na Sicilijo, kjer je ustvaril še mnogo čudovitih del.

Otok, na katerem je pokopan Dedalov sin, s svojim imenom spominja na Ikarovo usodo. Imenuje se Ikaria.

▮

▣ **Orfej**

□ Orfej je bil siloviti pevec, ki je prelepo pel in igral na liro. Ko mu je umrla žena, je bil zelo žalosten. Zbral je pogum in se odpravil v podzemlje, točno tja kamor zatavajo duše mrtvih ljudi. Pel je zelo žalostno pesem in narava mu je prisluhnila, ter mu pokazala pot v podzemlje. Ko je Orfej prišel v podzemlje, je bila tam mrtva megla. Zagledal je samo 3 pare žarečih oči. Pred njem je stal pes s tremi glavami, ampak, ko je Orfej zapel in zaigral žalostno pesem, mu je pustil, da odide dalje. Prišel je do reke, kjer je stari mož Haron, peljal mrtve duše v podzemlje, ki mu je vladal mračni Had. Ampak tudi tega starega moža ni mogel prelisičiti, in spet je zapel in zaigral. Pesem je moža tako ganila, da ga je spustil naprej. Prišel je do Hada in njegove žene ter ju prepričal, da njegovo ženo vrnejo med žive. Zmenili so se tako, odide iz podzemlja z njegovo ženo, vendar se ne sme obrniti. Orfej je bil presrečen in tako je odšel. Ampak na poti se mu je zdelo da mu njegova žena ne sledi in da se je kje v podzemlju izgubila. In tako je pozabil na obljubo, ter se obrnil. Videl je ženo in Evridika je še enkrat umrla.

□

□ **Orest**

□ Orest je bil sin mikenskega kralja Agememnota. Imel je tri starejše sestre. Ko njegovega očeta ni bilo doma, si je njegov sorodnik Egist želel zasesti prestol, s kraljičinim zaupanjem. Ko se je Agememnon vrnil in se kopal sta ga ubila. Ljudstvu to ni bilo všeč in lahko so samo še upali, da se bo Orest, edini sin enkrat maščeval za zločin. Starejša hčer je Oresta poslala k daljnemu sorodniku in upala, da jo bo, ko bo močnejši, rešil in osvobodil. Rejnik, pri katerem je živel Orest pa je kraljico ukanil in ji rekel, da je Orest umrl. Kraljica si je že oddahnila, saj ni vedela za zvijačo. Orest pa je ob tem pogovoru smuknil v palačo in pokončal kraljico, svojo mater, ter svojega sorodnika Egista. Ta vest mu ni dala miru in zapustil je deželo in začel bloditi po svetu skupaj s Piladom. Izvedel je prerokbo, ki mu je narekovala naj ukrade kip Artemide, vendar so ga ujeli. Naslednji dan so ga želeli pokončati, vendar se je rešil, ko je zaklical ime svoje sestre, ki naj bo jo tudi žrtvovali boginji Artemidi. Toda ta svečenica je bila njuna sestra. Tako so se na koncu vsi rešili z njeno pomočjo, Orest pa je postal kralj Mikene.

□

□ **Jazon in Medeja**

□ Jazon je bil sin Ajzona . Bil je močan in moder, saj ga je uril kentaver Hiron. Pri njem se je učil bojevanja, streljanja z lokom in različnih modrosti. Skormen je bil, ker je od mladosti živel v votlinah in gozdovih. Zato od strica ni zahteval vsega premoženja, ampak samo prestol, ki pa mu je pripadal. Proti sovražnikom je pokazal usmiljenje, bil je tudi dobrosrčen, kar je pokazal, ko je pomagal starcu Fineju. Bil je zelo pogumen, saj se je odpravil po zlato runo k kralju Ajtesu. Tam pa se je zaljubil v kraljevo najmlajšo hčerko Medejo, zato je bil tudi zelo srečen. Medeji je obljubil, da se bo z njo poročil, vendar pa je obljubo prelomil.

□

□ **Trojanska vojna**

□ Trojanska vojna se navezuje na mesto Troja, kjer je v tistem času vladal kralj Priam s kraljico Hekabo. Neke noči pa je imela kraljica hude sanje o sinu, za katerega je bilo prerokovano, da se bo kmalu rodil in mestu prinesel pogubo. In res je rodil otrok in kralj se je odločil, da ga pošlje v nenaseljeno gorovje. Tam pa ga je srečala medvedka in ga vzgajala kot svojega mladiča. Nekega dne pa ga je našel pastir in ga odnesel s seboj. Tam je dobil ime Paris. Medtem, ko je nekega dne pasel črede, so se pred njim pojavile tri boginje in želele, naj si izbere eno izmed njih. Paris je izbral Afrodito in tako Trojancem nakopal sovraštvo drugih dveh boginj. Čez čas pa se je lahkomišelni Paris trojanskim ladjevjem odpravil v Špáro in kralju ukradel njegovo ženo, najlepšo žensko na svetu, Heleno. Med potjo domov sta se poročila in živela v Troji. Menelaj in njegov brat sta kmalu zbrala vojsko in se z ladjevjem odpravila proti Troji, da bi se maščevala za tako grdo kršitev gostoljubja. Grško – Trojanska vojna v katero je vključen tudi Ahil traja tako deset let. Zaradi ukane s Trojanskim konjem, kar je bila domislica zvitega junaka Odiseja, Troja pade. Tako se zgodba konča tragično in prerokba se Trojancem na žalost uresniči.

□

□ **Ojdip in Antigona**

□ Zgodba Ojdip in Antigona se začne z rojstvom Ojdipa, ki naj bi po prerokovanju ubil lastnega očeta Laja in se poročil s svojo materjo Jokasto. Ojdipa zato nista vzgajala njegova starša, temveč pastir, nato pa korintski kralj. Rasel je v prepričanju, da pozna svoja prava starša, do tistega dne, ko mu je nasprotnik izdal resnico, kar Ojdipu ni dalo miru. V preročišču Delfe ga je prerokba zmedla le še močneje, zato se ni vrnil domov, vendar je odšel v nasprotno stran. Na poti je ubil starca, za katerega ni vedel da je njegov oče. Ko je prešel do mesta Tebe, je razrešil sfingino uganko, vstopil v mesto in se nevede poročil z lastno materjo ter z njo imel otroke, ki so mu bili hkrati tudi bratje in sestre. Ko je izvedel, da se je prerokba uresničila, je kaznoval sam sebe in si staknil oči, njegova mati in žena pa se je obesila. Poprosil je svojo hčerko, in ta ga je odpeljala do gaja posvečenega Erinijam, kjer je odšel v podzemlje smrti. Ker pa pred smrtjo ni določil, kateri od dveh sinov bo kralj, sta se le ta stepla do smrti. Novi kralj Kreon je tako določil, da enega od njiju pokopljejo, drugega pa puste, da ga pojejo živali. Antigona se s tem ukazom ni strinjala, želela je pokopati svojega brata in zato je bila kaznovana. Pred kaznijo si je vzela življenje, z njo pa je umrl tudi Haimon. Žalostno je poslej živel Kreon, dokler tudi njega ni smrt odvedla v podzemlje.

□

Motivi, ideje in teme

□ **Trojanska vojna**

□ Ideja: Tudi zaradi nepomembnih stvari se lahko zgodijo grozne stvari

□ Tema: Ljubezenska

□ Motivi: Ahil, zlato jabolko, trojanski konj, Helena

□

□ **Dedal in Ikar**

□ Ideja: Če nisi dovolj skromen, in hočeš več in več, lahko v hipu izgubiš vse.

□ Tema: Življenska

□ Motivi: Krila iz perja, labirint, talos, želja po letenju, svobodi

□

□ **Orfej**

□ Ideja: Izkoristi svoje dobre lastnosti za dosego cilja

□ Tema: Ljubezenska

□ Motivi: Evridika, Had, Lira

□

Opisi oseb

Sizif

Sizif je bil Korintski kralj. Bil je pogumen in neustrašen, a vendar tudi nespameten in podkupljiv. Njegovi moralni normi sta prekanjenost in izdajalstvo. Ker za grajskimi okopi ni bilo studenca, je Odisej za pomoč prosil Azopa, a je s tem izdal Zeusa. Hotel je tudi ukaniti smrt. Zato je bil Sizif vržen v Tartar, kjer še danes opravlja neskončno delo.

Odisej

Odisej je bil kralj Itake. Bil je pogumen, zvit, pretkan in drzen. Bil je tudi zelo iznajdljiv. Veliko so mu pomenili dob, družina, pogum in ljubezen. Ker je bil tako iznajdljiv je rešil veliko problemov (npr. Trojanski konj). Ko je prišel iz desetletnega potovanja, je pobil vse snubce svoje žene.

Nioba

Nioba je imela dolge, valovite lase, in je bila zelo podobna boginji. Najbolj sta ji bili pomembni slava in družina. Bila je samovšečna, in hitre jeze, kar pa jo je kasneje teplo. Nioba je bila Tebanska kraljica. Ker se je preveč enačila z bogovi, jo je doletela kazen. Boginja Leto je naročila svojima otrokoma, naj pobijeta vseh njenih 14 otrok, saj je Nioba hotela, da tebanske žene častijo njo namesto boginje Leto.

Midas

Midas je bil Frigijski kralj. Njegova glavna vrednota je bila bogastvo. Bil je pa tudi preveč pohlepen, pretkan, naiven in domišljav. Ker je Midas pijanega Silena, ki je zaspal na njegovem vrtu vrnil bogu Dionizu, mu je on rekel, da mu on lahko v zameno izpolni katerokoli željo. Midas je prosil Dioniza, naj se vse, česar se dotakne spremeni v zlato. A ker se je tudi njegova hrana spremenila v zlato, in ni mogel več jesti, se je odločil da prosi Dioniza, naj željo prekliče. Midas se je moral okopati v reki Paktol, ki je potem postala zlatonosna, Midas pa je dobil oslovski ušesa, in njegova največja vrednota ni bila več bogastvo.

Tezej

Tezej je bil sin kralja Egeja. Bil je postaven, in imel je dolge lase in temno polt. Največ v življenju sta mu pomenila poštenost in življenje. Bil je požrtvovalen in pogumen. Midas je bile den izmed 7 otrok poslanih na k Minotavru na Kreto. Tam se je spopadel s strašnim bikom, in jo premagal. Ker je pozabil na očetovo željo, se je oče ubil, zato je Tezej postal kralj. Po kralju Egeju se še danes imenuje Egejsko morje.

Prometej

Za Prometeja je bila značilna vzravnana hoja, zelo pomembni pa so mu bili znanje, življenje, zvestoba in humanizem. Bil je vedno pripravljen pomagati, požrtvovalej, iznajdljiv, zvest. Bil je eden izmed Titanov, ki je iz olimpa bogovom ukradel ogenj, in ga prinesel ljudem. Ljudi je naučil tudi abeceda, števil, umetnosti, obdelave in nabiranja zelišč.

Tantal

Tantal je bil pohlepen, naiven, nepošten in posmehovalen Lidijski kralj, ki sta mu bili pomembni nepoštenost in bogastvo. Tantal je izrabil zaupanje bogov. Za pojedino je bogovom ponudil svojega sina, in vsi razen zamišljene Demetre so se vzdržali. Zevs ga je kaznoval tako, da je bil večno žejen.

Moje mnenje o knjigi

Knjiga mi je bila všeč, saj se zgodbe lepo povezujejo med sabo. Sicer so bile nekatere zgodbe zelo krute. Všeč mi je tudi veliko zapletov in razpletov v knjigi, kar jo naredi bolj zanimivo. Tudi mislim, da junaki v knjigi, ki so se trudili in trudili, nato pa le prišli do zadanega cilja, dajejo tudi neko življensko modrost. Knjigo sem hitro prebrala, saj me je pritegnila, čeprav sem ugotovila, da veliko zgodb že poznam. Mislim, da je knjiga primerna in zanimiva za vse generacije. Zagotovo jo bom prebrala še kdaj.